

tota precaució d'ús, de llegir purament, simplement, immediatament, perquè el text penetrés en nosaltres i recobrés vida —i nosaltres amb ell— en l'escalf de la llar interior, perquè de nou una *veu* s'elevi, la sola escolta de la qual alliberi la plena significació. [...] La llengua només és lliure en l'esdeveniment de la paraula. I per això cal que una veu carnal ressoni en alguna part i en algun lloc, i un eco, malgrat que estigui amortit pel canal de la ploma, en pugui arribar fins a nosaltres, que llegim» (pàg. 475-476).

Finalment, en el darrer capítol, titulat «La salvació dels moderns o l'esperança universal», Riquier justifica i matisa la duresa de Péguy amb el món modern, considerant que la seva còlera no fou mai agra, i que aquesta és, de fet, la manera d'evitar jutjar-lo o condemnar-lo: «La seva còlera és gran, però és en un cert sentit la màscara d'un cor que, en un grau més elevat i en un altre ordre, es compadeix i continua esperant» (pàg. 498). Si Péguy espera la salvació per a tots, també ha d'esperar-la per als moderns. El capítol centra l'atenció en *Clio, dialogue de l'histoire avec l'âme païenne* i en la reflexió de l'escriptor francès sobre la situació feta al cristià en els temps moderns. El món modern, paradoxalment, no farà perdre res al cristià, sinó que li és un temps excepcional per assolir la santedat, ja que l'exercitarà constantment. En aquest temps nou, la *ciutat de Déu* haurà de construir-se seguint l'exemple dels monestirs i trobant com a refugi les famílies, que han d'imitar la llar de Natzaret: els pares de família seran per a ell els «grans aventurers del món modern» (pàg. 526).

En l'epíleg de l'obra, Camille Riquier evoca una anècdota ben curiosa que ens recorda com la clau amagada de la vida de Péguy hauria romàs present fins al final: en una butxaca de la jaqueta, després de la seva mort al camp de batalla, hom hi trobà brodades en un mocador les inicials «P. B.». Eren sens dubte les inicials de Pierre Badouin, l'*altre* Péguy, el que s'havia consagrat plenament a la filosofia: «Aquest altre Péguy, mantingut en reserva, que la mort no ha suprimit, es retroba en tots els seus textos. Perquè és aquest altre Péguy, el seu jo profund, en aquesta contrarietat viscuda amb la persona que ell esdevingué, el qui ha fet d'ell, més que si hagués estat professor, un veritable filòsof, de cos i d'esperit, de cap i de cor, encara que ho fos en detriment de l'obra unificada que ell hauria concebut» (pàg. 546) Tant de bo aquest llibre ens faci revifar l'atractiu filosòfic del literat francès i aconseguixi el que Camille Riquier n'espera: «que Péguy sigui reconegut com un veritable filòsof, que conté en ell un tresor inesgotable» (pàg. 22).

Joan Cabó Rodríguez
Facultat de Filosofia (URL)

Juan Soto Ivars,
Arden las redes. La poscensura y el nuevo mundo virtual.
Barcelona: Debate, 2017, 286 pàg.

Arden las redes. La poscensura y el nuevo mundo virtual, és un assaig de Juan Soto Ivars publicat per l'editorial Debate el 2017. L'autor és un periodista i novel·lista

murcià instal·lat a Barcelona. En l'actualitat és columnista a *El Confidencial* i en altres mitjans com *El Periódico*. És autor de diverses novel·les, com *Siberia* (2012), *Ajedorz para un detective novato* (2013) o *Crimenes del futuro* (2018), i d'altres assajos com *Un abuelo rojo y otro abuelo facha* (2016).

En el seu últim assaig Juan Soto Ivars, partint d'una perspectiva fenomenològica, planteja una paradoxa a mode de tesi: en l'actual moment històric, en el qual la democratització de les comunicacions i l'accés a la informació afavoreixen la llibertat d'expressió, la llibertat d'expressió està més amenaçada. A redós d'Orwell, amb un fort ressò de la novel·la *1984* al llarg de tot l'assaig, l'autor obre la seva obra canviant una de les cites de l'escriptor britànic per plantejar la idea central del seu llibre: «si la majoria de la gent deixa d'estar interessada en la llibertat d'expressió, deixarà d'haver-hi llibertat d'expressió, fins i tot en el cas que les lleis la permetin» (pàg. 13).

Avui, l'expressió de l'opinió, així com la publicació d'informació, estan sotmeses a la crítica massiva. Les xarxes socials esdevenen espais on la pressió comunicativa es multiplica. Es tracta d'una crítica en molts casos agressiva que opera per mitjà de la desqualificació i l'assetjament públic. En aquest punt l'autor apunta una conseqüència alarmant: la desaparició de la racionalitat en el debat públic, en favor de l'insult, la humiliació, l'emotivisme, la ideologia, el fanatisme, els interessos econòmics... Això podria portar, en les seves últimes conseqüències, a la impossibilitat del diàleg, l'entesa i la convivència entre les persones. Observa aquest fenomen com una nova

censura, la qual anomena amb el concepte de *postcensura*.

La *postcensura* és un neologisme encunyat per Juan Soto Ivars a partir de l'anàlisi dels casos d'assetjament a les xarxes socials. Consisteix, en paraules de l'autor, en «un fenomen desordenat de silenciament enmig del soroll que provoca la llibertat» (pàg. 19). Aquesta nova censura no necessita un poder totalitari i unes lleis que la sostinguin, tal com passava en la censura clàssica. La *postcensura* està constituïda per quatre causes que conflueixen en la societat del segle XXI: les xarxes socials, la crisi de legitimitat de la premsa, la correcció política i la guerra cultural.

El llibre està dividit en dues parts. En la primera part (*La censura nunca calla*) l'autor exposa en què consistia la censura tradicional a partir de casos de l'època franquista i de la democràcia actual. Es tracta d'una anàlisi per extreure els elements comuns que romanen en els fenòmens de censura actual. Se'n pot concloure que en la nova censura no hi ha una gran originalitat, ja que funciona pels paràmetres tradicionals. La novetat és que les xarxes socials creen processos horitzontals que permeten un accés disseminat a l'expressió d'opinions múltiples i superposades que exerceixen una pressió massiva sobre persones a les quals se censura. Cal subratllar que els artífexs actuals de la censura no tenen la intenció, o si més no, no en són conscients, d'estar exercint-la. Més aviat s'erigeixen en defensors suposats dels drets i les llibertats de les persones.

Com dèiem, la crisi de legitimitat de la premsa i la influència de les xarxes socials s'aborden més de prop en la segona part,

sota el títol de *La poscensura*, la qual es defineix exposant-ne les dues darreres causes: la correcció política i la guerra cultural. Es fan servir casos reals per facilitar-ne la comprensió.

A continuació, com a exemple, es presenta un hipotètic cas semblant a qualsevol d'aquells que l'autor inclou en el seu llibre. Imaginin un turista que fa una visita a un centre de recuperació d'animals marins. Observa una peixera on l'aigua aparentment està bruta. Potser la peixera està així perquè recrea l'ecosistema favorable a les tortugues, o potser està així perquè el centre no gaudeix de prou pressupost i fa el que bonament pot. Però això el turista ho ignora, és més, no pregunta el *perquè* de l'estat d'aquella peixera, perquè en el fons per a ell no té importància. Només es deixa portar per la seva indignació del moment, fa una fotografia i ho penja a *Twitter* denunciant un maltractament animal. La piulada té ressò i arriba a una protectora d'animals, que denuncia el cas i exigeix una visita al centre. Encara que la protectora pogués disculpar-se pel mateix mitjà després de la seva visita al centre, la imatge de la professionalitat i la competència del centre ja ha estat tacada, i tota la feina que s'hi realitza queda desacreditada.

L'assaig està escrit en un estil periodístic, que avança a partir de l'exposició de situacions de persones que han patit la *postcensura*. Està recolzat amb entrevistes i testimonis tant de les víctimes de l'assetjament com d'aquells que han iniciat les campanyes de persecució. L'autor, a partir d'aquests casos, hi aporta la seva reflexió, la seva opinió i la seva crítica.

Les reflexions de Juan Soto Ivars ens conviden i ens mouen a elaborar la nostra pròpia reflexió al voltant dels casos que planteja, sobretot des del pla ètic. És habitual que a les xarxes socials es comparteixin publicacions de mal gust, desagradables i, especialment, ofensives. És lícit que un altre respongui mostrant el seu desacord envers aquella expressió. Però s'ha de tenir en compte que l'abast ampli de les xarxes socials provoca una resposta desproporcionada que pot acabar enfonsant la vida o la trajectòria professional d'una persona. La crítica esdevé assetjament, no tan sols per l'allau massiva de crítiques, sinó perquè es fa atinent a criteris que s'aparten dels motius objectius pels quals la publicació d'una persona no està bé o no és respectuosa amb els drets d'altres. Es corre el risc de la deshumanització dels adversaris o dels enemics.

Un altre aspecte interessant per a la reflexió, des d'una perspectiva filosòfica, és el de l'ús del llenguatge en el fenomen de la *correcció política*, en què es canvien les paraules que certs col·lectius poden considerar ofensives o discriminatòries. Si bé té una finalitat fonamental positiva, aquesta praxi pot acabar esdevenint contraproductent, ja que en favor de la igualtat s'acaben menystenint diferències reals que necessiten atenció i que reclamen el respecte d'uns drets determinats.

Al capdavant, la *postcensura* està íntimament relacionada amb el tema de la veritat i la raó. En les xarxes hom es pot moure només per impulsos i emocions en expressar l'opinió. S'acaba caient en el terreny de la mera opinió subjectiva, en una cosmovisió reduïda que afavoreixen els cercles en-

dogàmics que el funcionament de les mateixes xarxes socials acostuma a nodrir. Per tant, l'opinió s'acaba regint per la passió i no pas per la raó. Es perd aleshores la raó que condueix a la veritat. La veritat ja no és quelcom important, hi prima la pròpia percepció, i es dificulten així el diàleg i l'entesa entre les persones. A més a més, es produeix en les xarxes socials una dissociació de la personalitat, on l'espai virtual esdevé l'abocador on hom expressa tot el malestar i totes les pors. En un clima de guerra cultural s'estimula que cadascú s'hagi de posicionar en favor de la majoria renunciant al propi criteri i llibertat. Pau i raó haurien d'anar juntes. Quan es cau en la irracionalitat o el fanatisme, la violència ve a continuació.

En la seva obra, l'autor no deixa de defensar la llibertat d'expressió, però dona claus per fer veure que l'ús i la gestió d'aquesta pot acabar esdevenint contraproduent. S'han oblidat potser els elements constitutius d'aquest dret, com la responsabilitat, el respecte a altres drets, la reputació i protecció de la seguretat, l'ordre i la salut.

Juan Soto Ivars ens ajuda a reflexionar sobre les conseqüències que pot tenir un determinat ús de les xarxes socials. Les xarxes són una espasa de doble tall, amb llums i ombres. Han estat un gran avenç que facilita les comunicacions, però també són una arma per cometre injustícies contra altres persones.

Xavier MONTANÉ BLÁZQUEZ
Facultat de Teologia de Catalunya

Ute Guzzoni,
Weile und Weite. Zur nicht-metrischen Erfahrung von Zeit und Raum.

Munic: Verlag Karl Alber, 2017,
160 pàg.

En aquesta obra, la filòsofa alemanya Ute Guzzoni (Greifswald, 1934) esbossa el que en el subtítol descriu com l'«experiència no mètrica de temps i espai». Que es tracti només d'un esbós, i no pas d'una teoria omnicomprendiva, és afirmat per ella mateixa, i no podria ser d'altra manera: el resultat no pot ser quelcom de sistemàtic. Es limita a encaminar-se vers una mena d'experiència humana del temps i de l'espai que es troba més enllà de tota mesura objectiva, recorre diferents camins d'un espai lliure per jugar amb l'experiència, sense pretendre constrènyer ni esgotar en les mesures mateixes el contingut d'aquesta experiència.

Ho farà a través dels dos conceptes que encapçalen el llibre: *Weile* i *Weite*. Són dues paraules corrents en la llengua alemanya, però l'ús que en fa l'autora en dificulta la traducció. El motiu és fàcil de copsar: la font de descripcions d'aquesta experiència és principalment poètica. Guzzoni pren aquests termes de contextos metafòrics, en els quals es veuen portats (φορά) més enllà (μετα) de llur significat objectiu-literal. Això no vol dir que l'experiència poètica sigui aliena al temps i a l'espai, sinó que segueix les seves pròpies regles i ritmes, els quals no tenen res a veure amb una mesura mecànica i homogènia. Per tot plegat, per a aquesta ressenya potser el més oportú és